

CSENGELE KÖZSÉG

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 2033

Csengele Községi Önkormányzat Képviselő-testületének

12/2019. (II.14.) határozatával jóváhagyva

IRÁNYÍTÓCSOPORT:

Polgármester

Kormányos Sándor

Jegyző

Dr. Tóth Tibor

TERVEZŐK:

Felelős tervező,
településtervező

Balogh Tünde (MÉK TT/1, É/1 06-0006)

Zöldfelületi infrastruktúra

Rácz Mária (MÉK TK 06-0102)

Közlekedés

Csapó László (Tkö 06-0199)

Víziközművek

Bodor Dezső (TV, 06-0118)

Környezetvédelem

Novai György
Dr. Szanka Károly

Energetika, elektronikus
hírközlés

Somogyi János (TE, TH 06-0467)

Régész

Sóskúti Kornél

TOVÁBBI KÖZREMŰKÖDŐK:

Csengele Község Önkormányzata részéről

Hell Tímea	Közös Önkormányzati Hivatal munkatárs
Krizsán István	Tanyagondnok
Kucsora Boglárka	Közös Önkormányzati Hivatal munkatárs
Lantos István	Önkormányzati képviselő, tanár
Longa István Antalné	Önkormányzati képviselő, iskolaigazgató
Magony Józsefné	Közös Önkormányzati Hivatal munkatárs
Molnár Mihály	Helytörténész
Pálnok Erika	Közös Önkormányzati Hivatal munkatárs
Tóth Tibor	Önkormányzati képviselő, helyi vállalkozó
Törköly Ágnes	Könyvtár vezető

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ	5
2. CSENGELE JÖVŐKÉPE	8
2.1 KIHÍVÁSOK	8
2.2 JÖVŐKÉP 2035	9
3. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	9
2.3 CSENGELE JÖVŐKÉPÉNEK KIBONTÁSA A TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, TÁJI, TERMÉSZETI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZETRE VONATKOZÓAN	10
2.3.1 <i>Társadalmi jövőkép</i>	10
2.4 CSENGELE JÖVŐKÉPE A TELEPÜLÉSEK HÁLÓZATÁBAN ELFOGLALT POZÍCIÓJA TEKINTETÉBEN	11
2.5 TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK RÖGZÍTÉSE	11
3. CÉLOK	12
3.1 TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ÁTFOGÓ HOSSZÚTÁVLATÚ CÉLKITŰZÉSEI.....	13
3.2 RÉSZCÉLOK.....	14
3.2.1 <i>Vállalkozásra és újjátásra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztése</i>	14
3.2.2 <i>Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés</i>	16
3.2.3 <i>Stabil és alkalmazkodó intézmények, nyüzsgő közösségi terek</i>	17
3.3 A JÖVŐKÉP, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK, AZ ÁTFOGÓ ÉS A RÉSZCÉLOK KAPCSOLATA.....	19
4. A JÖVŐKÉP ÉS AZ ÁTFOGÓ CÉLOK ÖSSZHANGJA A MAGASABB SZINTŰ KONCEPCIÓKKAL 19	
4.1 A JÖVŐKÉP ÉS AZ ÁTFOGÓ CÉLOK ÖSSZHANGJA AZ ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL..	19
4.2 A JÖVŐKÉP ÉS AZ ÁTFOGÓ CÉLOK ÖSSZHANGJA CSONGRÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁVAL	21
5. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	22
5.1 A STRATÉGIÁHOZ ÉS A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉHEZ SZÜKSÉGES TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI ADATOK MEGHATÁROZÁSA	22
5.2 A MEGHATÁROZOTT TERÜLETIGÉNYES ELEMEL ALAPJÁN JAVASLAT A MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA FŐ ELEMELNEK TÉRBELI RENDJÉRE ÉS A TERÜLETFELHASZNÁLÁSRA IRÁNYULÓ TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÁLTOZTATÁSOKRA	22
5.3 AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ÉS A VÉDETTSÉG BEMUTATÁSA, JAVASLATOK AZ ÖRÖKSÉG VÉDELMERE ÉS AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK ALAPÚ, FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSÉRE	24

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

1. BEVEZETŐ

Koncepció célja,
megalapozása

Csengele Településfejlesztési Koncepciója a község környezeti, társadalmi, gazdasági adottságaira építve, hosszú távra (10-15 évre) jelöli ki a jövőbeni változások tervezett irányát és a fejlesztési célokat.

Az adottságokat a „Csengele Településfejlesztési koncepció és Településrendezési eszközök 2018 Megalapozó vizsgálatok és javaslatok” című dokumentum tárta fel. A vizsgálat lakossági fórumok, interjúk, csoportos megbeszélések segítségével derítette fel a helyi lakosok és vállalkozások elvárásait, javaslatait.

Eljárás indítása

Csengele Község Önkormányzat Képviselő-testülete 2017 nyarán elindította a Településfejlesztési koncepció és a Településrendezési eszközök készítését és tájékoztatta erről a társadalmi egyeztetésben résztvevőket a *partnerségi egyeztetés rendjéről* szóló 81/2016. (VII. 15.) önkormányzati határozatnak megfelelően. Kormányos Sándor polgármester felhívást intézett az egyeztető partnerek felé a községi honlapon és hirdetőtáblán az eljárásról és rövid tájékoztatást is közzétett, melyben a Koncepcióra vonatkozóan a következőket írta:

„A fejlesztési koncepció megalkotása közös gondolkodást igényel. Meg kell ragadni Csengele lényegét a helyi erőforrások, gyengeségek, igények és elvárások terén. Olyan jövőképet és átfogó célokat kell kijelölni, amelyek a lakosság döntő többsége és az itt tevékenykedő vállalkozások számára felvállalható és elérhető. Előzetes észrevételeikben a következő kérdésekre válaszolva tudják segíteni a tervezési munkát:

- 1.1. *Milyennek szeretnék látni településünk közösségét, intézményeit, gazdaságát, táji és természeti környezetét 10-15 év múlva?*
- 1.2. *Milyen helyi erőforrásokra lehet leginkább támaszkodni a jövőkép megvalósításakor, illetve mely területeken vannak a legnagyobb hiányok és lemaradások (társadalom egysége, esélyegyenlősége, intézményrendszer, lakosság helyzete, gazdaság állapota, egyes ágazatok helyzete, munkahelyek, munkaerő adottságai, táji értékek, természeti környezet minősége, közterületek, közlekedés, közműellátás, energiagazdálkodás, megújuló energiák, környezetvédelem, stb.)?*

Önkormányzatunk várja észrevételeiket, javaslataikat a fenti témákban, melyek lényege az, hogy mit kellene legfőképpen megőrizni, mit pedig megváltoztatni településünkön és mire kell helyezni a hangsúlyt a jövő formálása során. Saját fejlesztési elképzeléseiket is osszák meg velünk, hogy az építési szabályok megállapításához figyelembe vehessük a szándékokat és ezzel is támogathassuk megvalósításukat.”

A kérdésekre többé-kevésbé megszülettek a válaszok az egyeztetések során, melyeket a „Megalapozó vizsgálatok és javaslatok” című anyag 8. fejezete „Korlátok, problémák és értékek beazonosítása” címen taglal.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

Előzmények

Csengele 2003-ban fogalmazott meg legutóbb Településfejlesztési Konceptiót, amely a koncepcionális elemeken kívül programot adott a településszerkezet, területfelhasználás alakításához a párhuzamosan készült településrendezési terv keretei között.

A 2003. évi koncepció a következő fő célokat jelölte meg **2020-2030** távlatában:

A **közigazgatásban** Csengele erősítse a kistérségen belüli önálló szerepkörét, igazgatási intézményeit, az ehhez szükséges infrastruktúrákat és ellátási rendszereket építse ki.

Az **életminőség** állandó javítása a humán, a műszaki-gazdasági és szubjektív tényezők formálása mellett a feszültségforrások kiküszöbölését is feltételezi, ezért a koncepció elsősorban a legfőbb feszültségforrás, a munkanélküliség felszámolását célozta meg a legfontosabb területeken:

A **népesség és foglalkoztatás** terén a letelepedés lehetőségeire koncentrálni a dokumentum, előirányozva a lakóterületek bővítését és a vállalkozások helybiztosítását.

A **környezetminőség** a kialakult harmonikus településkép megőrzésével, illeszkedő továbbfejlesztésével válhat népességmegtartó erővé.

Az **egészségügyi és szociális ellátás** a műszerezettség fejlesztése és az idősek számára nyújtott differenciált szolgáltatások révén támogathatja az életminőség javítását.

A **kereskedelem és szolgáltatás** szinten tartását elegendőnek ítélte a koncepció.

A **lakhatás** támogatásáról kertvárosias és gazdaportás telekkínálattal kívánt gondoskodni a dokumentum.

A népesség megtartásának kulcsát az **oktatási és közművelődési** intézmények további működtetése mellett a egészséges szabadidő-eltöltés feltételeinek a megteremtésében látja a koncepció.

A **műszaki infrastruktúra** hiányosságainak leküzdése, egyebek között a szennyvízcsatornázás kiépítése, az elektronikus hírközlés fejlesztése (pl. helyi TV), a megújuló energiahasználat arányának növelése, a belterületi parkolás és a külterületi úthálózat kiépítése hangsúlyt kapott a dokumentumban.

A **környezetvédelem** szelektív hulladékgyűjtéssel, a természeti értékek megőrzésével és a zöldfelületek fejlesztésével valósulhat meg a koncepció szerint.

Helyi **örökségként védendő** a Bogárháti templom maradványa és az úgynevezett „Móra-fák” (kocsányos tölgyek).

A helyi **gazdaság fejlesztése** terén a dokumentum a mezőgazdaságra épülő üzemek fenntarthatóságára, raktározási, feldolgozóipari funkcióbővítésére fókuszál, kiegészítve a falusi turizmus létesítményeinek bővítésével. Figyelmeztet, hogy a lakóterületen belül kialakult kisipari tevékenységek bővülése elérheti azt a terhelési határt, amit már nehezen visel el a környezet, ezért érdemes a vállalkozások számára vonzó, közművesített területet előkészíteni, ahol növekedésüknek nincsenek lakókörnyezeti korlátai.

Kevésbé jelenik meg a koncepcióban a felsorakoztatott fejlesztéseket véghez vivő helyi közösség értékelése és fejlesztésének kérdése.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

Országos és
megyei koncepció

A társadalmi erőkre való támaszkodás szükségességére az 1/2014 (I.3) OGY. határozattal elfogadott Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) rávilágít. A településfejlesztés nemzeti prioritásai között szerepel a vidéki települések népségmegtartó erejének erősítése, az agrár- és élelmiszergazdaságon túl a vidéki foglalkoztatást biztosító további gazdasági ágazatok fejlesztése, a gazdasági diverzifikáció, a helyi gazdaság megerősítése.

Az OFTK-val párhuzamosan alkotta meg Csongrád Megye Közgyűlése a 69/2013. (XII. 13.) Kgy határozatával elfogadott megyei Területfejlesztési Koncepciót.

A jövőkép a megyét „Határokon átívelő tudásrégió”-nak vízionálja. A szegedi egyetem a hármashatáron túli hasonló tudásbázisokkal karöltve „kreatív gazdaság”-ot teremt, amelyre ráépülhet a kiszolgáló egészségipar, rekreációs ipar és szolgáltató szektor, továbbá az ezek által generált idegenforgalom. Az innováció elsősorban a biotechnológiában valósul meg, amely a megye gazdaságának kulcselemeit, az agráriumot és az élelmiszeripart szolgálja, azokhoz nyújt háttérrel. Az alternatív energiaforrások témája is hangsúlyos, a geotermia a megye fontos erőforrása, kitörési lehetősége. Csengele a saját területén lévő termálvíz kutak hasznosításával, a hajtatasos kertészeti kultúrában szerzett tapasztalataival bizonyára kapcsolódhat a koncepciót kibontakoztató programokhoz.

A kisteleki járást közelről érintheti a Homokhátság klímaproblémáira komplex választ kereső megyei célkitűzés, amely a tájhasználat átalakítását ösztönzi az agrár-, a szociális, a foglalkoztatási és egyéb ágazatok részvételével, ismét csak a korszerű technológiák bevetésével, a helyi gazdák készségeinek, jártasságának fejlesztésére is gondolva.

EU-trendek

A megyei jövőkép harmonizál a 2020 után induló uniós fejlesztési ciklus várható irányvonalával, továbbra is „hívószó” lesz az „innováció”, a „kutatás-fejlesztés”, a foglalkoztatás. Kérdés, hogy a gyakorlatban majd hogyan sugárzik ki a „kreatív gazdaság”-ban rejlő erő a megye vidéki térségei felé és fordítva: mely pontokon tud a vidék saját érdekében hatékonyan „beszállni” a megvalósításba.

Koncepció
tagozódása

Csengele Község Településfejlesztési Koncepciójának a fenti előzményeket és tervezési kereteket figyelembe véve kell betöltenie hármas feladatát:

- határozza meg a település gazdasági, társadalmi, táji, természeti, épített környezetére, térségi szerepére vonatkozó jövőképét,
- fogalmazza meg a jövőkép eléréséhez szükséges átfogó és részcélokat,
- foglalja össze a további tervezési feladatok kiinduló adatait.

Koncepció
készítésének
szakmai keretei

A Koncepció tartalmi követelményeit a *településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről és egyes településrendezési jogintézményekről* szóló 314/2012. (XI.8) Kormányrendelet részletesen rögzíti.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

2. CSENGELE JÖVŐKÉPE

2.1 Kihívások

Csengele községnek hosszútávon szembe kell néznie a Dél-alföldi régió és Csongrád megye általános problémáival és a saját helyzetéből, adottságaiból eredő kihívásokkal és meg kell fogalmaznia az ezekre adható települési léptékű válaszait.

Térségi
beilleszkedés

Az ország funkcionális térképén Csengele a Kisteleki járás részeként egy kevésbé urbanizált térségben foglal helyet, amely ugyanakkor az M5 autópálya, mint fejlesztési tengely révén kapcsolódni tud a jól elérhető városi térségek fejlődési folyamataihoz. E viszonylag előnyös fekvése, természetbe ágyazottsága, otthonos léptéke és társadalmi, igyekvő mezőgazdálkodói hagyományai, termálvízkinccse alapot teremtenek az „élhető vidék” szerepkör megtartására a „Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk” szlogennek megfelelően.

A Csongrád megye és a Dél-Alföldi régió gazdasági-társadalmi vérkeringésébe való bekapcsolódást viszont nehezíti, hogy az autópálya csomópontok közötti vákuumot egyelőre nem oldotta fel a Csengelei pihenőhely rejtett csomóponttá fejlesztése. Várat magára a minőségi hús, zöldség, gyümölcs iránti fizetőképes hazai kereslet és helyes értékszemplélet kialakulása, amely nélkül az élőmunka-igényes mezőgazdasági kultúrák és kisüzemi állattartás fennmaradása kétséges.

A lakosság több mint fele által ma is lakhelyként választott tanyavilág a földközelen maradás, a több lábon állás, a szabad lét, a bizalom és egymásra figyelés jó példáját hordozza, nem véltelen, hogy Csengele pozitív migrációs célpont. A tanyahálózat megőrzése és fejlődőképessé tétele ugyanakkor nagy kihívást jelent.

Gazdasági dilemmák

Csengele viszonylag sovány földjein csak szívós munkával, tápanyagpótlással, öntözéssel lehet eredményesen gazdálkodni. A területalapú mezőgazdasági támogatási rendszer kevésbé ösztönzi a gazdákat a hatékonyabb gazdálkodásra. A szakképzett munkaerő egyre drágább és hiányos is a humán erőforrás. Az intenzív kertészeti termeléshez szükséges korszerű technikák tökeigényesek. Végül pedig a szélsőségesebbé váló klíma rontja a termésbiztonságot, nagyobb a befektetés megtérülésének kockázata.

Másrészt viszont a globális élelmiszer-hiány és a minőségi termékek iránt remélhetőleg megnövekvő kereslet egyre inkább ráerősít az ágazat stratégiai jelentőségére. A Homokhátság komplex támogatására irányuló kormányzati szándékok is reményt keltők, az öntözési kapacitás és igénybevételei lehetőség bővülése várható és a komplex tájgazdálkodás (bármilyen legyen is ténylegesen e fogalom mögött) feltételei is javulhatnak, az intézkedések nyilván szélesíti fogják a helyi gazdasági spalettát.

Úgy tűnik, hogy az állattartási ágazat a Dél-Alföld térségében a víziszárnyasokra koncentrál, az integrátori rendszer további családi gazdálkodóknak nyújthat megélhetést.

Csengele ipara az élelmiszer-feldolgozás terén az utóbbi időben számos sikert könyvelhet el, híressé vált a Kóser libavágóhíd és a Vetter Kft és vannak kisebb felnővekvő vállalkozások. A piacokért folytatott versenyben és a nagyobb jövedelmezőséget célzó törekvésekben folytonos megújulási képességre van szükség, ehhez pedig elengedhetetlen a gyors alkalmazkodásra kész, a kreatív ötletekre nyitott,

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

konstruktív vállalkozói kör és a felkészült, élethosszig tanulásra hajlandó munkaerő. Megint felmerül tehát a humán oldal fejlesztésének szükségessége.

A község a helyi termékek népszerűsítésével, a cégek piacra jutásának segítségével, ipari cégek letelepülésére szolgáló terület kiajánlásával támogathatja az ipart és lobbizhat az autópálya rejtett csomópont megvalósításáért. Hathatós segítséget jelentett a helyi piac épületének megépítése, a termelők és fogyasztók közötti rövid ellátási lánc (REL) kiépítése főleg szervezési kérdés, nem kell hozzá „hard” eszköz. Az önkormányzat további eszközei a gazdaságfejlesztés terén azonban erősen korlátozottak. Az infrastrukturális fejlesztések nagyságrendekkel meghaladják anyagi lehetőségeit, csakis a 90 % fölötti vissza nem térítendő támogatási arány mellett pályázhat forrásokra.

Népesség-
csökkenés

Csengele lakossága hozzávetőleg 2000 főt számlál, látványos növekedésre nincs kilátás. A már itt élő népesség helyi kötődésének megtartása különös jelentőségűvé vált a vidéki Magyarország súlyos népességvesztési tendenciája miatt. Foglalkozni kell a helyi társadalom közérzetével, a közösség „egész”-ségével. A Csengeléhez, mint lakhelyhez való ragaszkodás tartalmát érdemes feltárni, a helyben tartó tényezőket számba venni és erősíteni. A gazdaságfejlesztés és a munkalehetőségek bővítése mellett egyre fontosabbá válnak az olyan „szoft” jellegű települési erények, mint a barátságos és segítőkész közigazgatás, nyílt légkörű intézmények, érdemi közösségi részvétel a döntéshozatalban.

2.2 Jövőkép 2033

A megalapozó vizsgálatok eredményeit összesítve megállapítható, hogy Csengele fejlesztési szempontból meghatározó sajátossága a Budapest-Szeged fejlesztési tengelyen, egyben az M5 autópálya mentén való fekvése, természeti környezetbe való beágyazottsága, a helyiek kitartó útkeresése a mezőgazdálkodásban és sikerek a termálvízre is támaszkodó víziszárnyastartó és -feldolgozó ágazatban és végül, de nem utolsósorban a településhez kötődő lakosság és a biztos intézményi háttér.

A településfejlesztést alapvetően veszélyeztető tényező a lakosság egyre kedvezőtlenebb korösszetétele, a klímaváltozás okozta szélsőséges időjárásból eredő gazdálkodási kockázat, a kisgazdaságokat fenyegető piaci érdektelenség.

A problémák és értékek áttekintése a korlátok számbavétele és a vélemények, javaslatok értékelése alapján állt össze Csengele hosszútávra (10-15 évre) szóló általános jövőképe, amely a továbblépés ideálisnak és egyben elérhetőnek tartott irányát jelöli ki.

Csengele Község Jövőképe 2033

„Csengele barátságos, rendezett tanyás település, otthonos intézményekkel, nyitott és érdeklődő, vállalkozó és újtó szellemű helyi közösséggel”

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

2.3 Csengele jövőképeinek kibontása a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan

2.3.1 Társadalmi jövőkép

Fiatalos hozzáállás	Csengele közössége nagy családként odafigyel minden tagjára, eredményesen kutatja és érvényesíti saját érdekeit a nyílt egyeztetések során meghozott önkormányzati döntésekre alapozva. A község felismeri a fiatalok legfőbb problémáit, az előttük álló feladatok hangsúly-eltolódásait és felkészíti az új generációt a jó megoldásokra. Csengele egyre több fiatal családnak ad otthont, a fiatalabb korosztály részaránya nő, a lakosság száma nem csökken 2000 fő alá.
Lendületes öregkor	Az idősekről való gondoskodás a megszokott és bevált formákon túl a lelki-szellemi frissesség megőrzését is megcélozza. A generációk megtalálják egymás kölcsönös segítségének módjait és a közös aktivitások lehetőségeit.
Tudatos életmódválasztás	A falusi lét lényegének, a tanyai életforma modern kori előnyeinek tudatosítása, a kényszerérzet helyett a szabadságra való ráhangolódás.

2.3.2 Gazdasági jövőkép

Vállalkozási kedv, és munkakészség	A helyi munkaerő jobban idomul a helyi gazdaság igényeihez, többen tudnak helyben dolgozni. Bővül az önfoglalkoztatás a fiatal felnőttek nagyobb vállalkozási hajlandósága és lehetőségei miatt.
Mezőgazdaság növekvő eltartóképessége	A növekvő bérek miatt többen vállalnak idegenmunkát, enyhül a mezőgazdasági munkaerő-hiány, csökken a vendégmunka aránya. A Homokhátság sajátos helyzetére szabott komplex tájgazdálkodási formák a kormányzati és uniós támogatottság folytán teret nyernek Csengelén, a változások eredményeként a mezőgazdaság a mainál több lakos megélhetését biztosítja. Szervezettebbé válik az állattartási ágazat. Az élelmiszerfeldolgozás egyre több fázisa helyben történik.
Bővül a gazdaság	Szélesedik a helyi ipar, szolgáltatás és kereskedelem palettája, a helyi adóbevétel növekszik, az önkormányzati gazdálkodás tartósan stabillá válik. A forrásokkal jól bánó önkormányzat a lakosság méltányos elvárásainak megfelelő ellátást tud nyújtani.
Energia-gazdálkodás	A termálvíz hasznosítás bővül, fejlettebbé válik a technológia. Az energia-takarékosság új formáit alkalmazva a vállalkozások versenyképesebbé válnak. Stabil működésük kiegyensúlyozott foglalkoztatottsági helyzetet teremt.
A helyi dolgok becsülete	A tömegtermelésen alapuló piaci struktúra mellett egyre elfogadottabbá válik a helyi áruk rövid elérési lánc (REL).
Közlekedés	Javul Csengele elérhetősége az országos közutakon. Megőrzi jó minőségét a közúti tömegközlekedés.

2.3.3 Táji, természeti jövőkép

Zöldbe ágyazott falu	A táj mozaikossága megmarad, erdősávok, fasorok kapcsolják össze széttagolt elemeit. A természetes állapotú tájrészek aránya nem csökken, a monokultúra és ipari erdő nem nyer teret. A fenntartható állattartás visszatérése segíti a sokrétű élővilágú gyepek megmaradását.
----------------------	---

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

Kevesebb vegyszer	A termőhelyhez és éghajlat-változáshoz alkalmazkodó haszonnövényekre rendezkednek be a gazdák, a termelés a környezetet kevésbé terheli, a termék egészségesebb.
Jövőt formáló vízgazdálkodás	A helyben lehulló csapadékvizek nagyobb arányú megtartása, felhasználása valósul meg. A víztározókhoz jóléti funkciók kapcsolódnak, javítva a lakosság komfortérzetét, tisztábbá téve a levegőt.
Környezetvédelem	A talaj és a vizek elszennyeződése megáll, a hulladék környezet élhetőbbé, egészségesebbé válik.

2.3.4 Épített környezet jövőképe

Belterület	Csengele épületállománya gondozottabb lesz, fokozatosan megújulnak és korszerűsödnek magánházai. A középületek és közterületek állapota karbantartott marad. A helyi építészeti értékek ismertté válnak, megőrződnek a jövő számára. Az új építések igényességet és hagyománytisztéletet tükröznek. Közműfejlesztés révén hozzáférhetőek lesznek a családi házas beépítés céljára kialakított területek. Sikerül megőrizni a falusias környezetre jellemző vegyes lakó- és gazdálkodó életformák békés egymás mellett élését.
Tanyák	A sokrétű tanya életformákon belül a hagyományos gazdálkodó tanya marad túlsúlyban. A megközelíthetőség járművel, kerékpárral biztosítva lesz a sűrűbben lakott dűlőkben. A tájban lakás szabadsága kéz a kézben jár az igényességgel, az eredeti építési módok, megjelenési formák alkalmazásával.
Építés helyi anyagokból, helyi technikákkal	Az építési mód megfelelően reagál a táj értékeire. Az észszerűség és tájlesztetika diktálja a helyben és a környéken fellelhető építőanyagok és építési technikák, szakmunka, jártasság minél nagyobb arányú felhasználását, az idegen, tékozló megoldások elutasítását.

2.4 Csengele jövőképe a települések hálózatában elfoglalt pozíciója tekintetében

... ahol mindannyian otthon vagyunk	Csengelére egy fejlettségben felzárkózó, kis területű és lakosszámú járás tanyás falvaként tekinthetünk a jövőben is. Bízni lehet abban, hogy viszonylagos önállóságát megőrzi, mert a helyi önkormányzati hivatal és közszolgáltatások nélkül bizonyosan leszálló pályára kerülne. Községünk néhány másik Csongrád megyei és számos Bács-Kiskun megyei településsel együtt a Homokhátsági településcsalád nagy táborához tartozik, némileg ahhoz hasonló fejlődési pályát futhat be, ezáltal Kiskunmajsához való kapcsolódása megerősödhet.
-------------------------------------	--

2.5 Településfejlesztési elvek rögzítése

Integrált szemlélet	A fejlesztés gazdasági, társadalmi és környezeti szempontú megközelítései nem választhatók szét független elemekre: bármely irányú beavatkozás hatást gyakorol a többi területre is. A várható hatások feltérképezése meg kell, hogy előzze a fejlesztés lépéseit. Azok a beavatkozások tekinthetők sikeresnek, melyek kedvező irányba mozdítják a többi terület folyamatait is. A tárgyiasuló fejlesztések mellett a humán szférát belsőleg erősítő akciók, programok, kapcsolati lehetőségek, információ-átadások hasznossága is nyilvánvaló és ár-érték arány tekintetében kifizetődőbbek is lehetnek, mint a fizikailag megfogható eredmények. Együttes alkalmazásuk, az <i>integrált megközelítés</i> , a fejlesztési források megszerzése és felhasználása során egyaránt nagyobb hatékonyságot eredményez. A komplex programokat több operatív
---------------------	---

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

programból, uniós és hazai források kombinációjával, magántőke bevonása mellett is lehet finanszírozni.

Fenntarthatóság

A településfejlesztés során kiemelten fontos a *fenntarthatóság elvének követése*, környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból egyaránt. A környezeti fenntarthatóság elsősorban az épületek energiahatékonyságának javítását, megújuló energiák használatát és az ésszerű hulladék- és vízgazdálkodást foglalja magában, de a mezőgazdasági tájon, amilyen Csengele is, az ágazat fenntartható gazdálkodása is célként jelenik meg. A település népességmegtartó képességének fejlesztése, erősítése kívánatos, olyan körülményeket (tisztá környezet, egészséges táj, otthonos közélet) kell teremteni, ami az itt élőket helyben marasztalja és másokra is vonzó hatást gyakorol.

A gazdasági életben az egymásra épülő, egymás tevékenységét kiegészítő, az új technológiákat innovatív módon integráló vállalkozások biztosíthatnak fenntartható fejlődést. A közlekedési kényszer csökkenése versenyelőnyt jelent, ezáltal a vállalkozások fennmaradásának nagyobb az esélye. A szállítási idő és távolság redukálható az ésszerű együttműködésekkel, a lakóhely és munkahely közelítésével és a helyi piaci igények belső forrásból való ellátásával. A „belső” körbe a környező települések is beletartozhatnak.

Visszacsatolás

Csengele saját erőforrásainak teljes kihasználásával (gazdálkodási hagyományok, tanyás életforma, jó intézmények, kölcsönös bizalom a lakosság körében) képes arra, hogy rugalmasan alkalmazkodjon a mégoly gyors és váratlan változásokhoz is. A naprakész válaszok gyors megtalálása, a rossz irányú folyamatok azonnali leállítása fontosabb, mint valaha.

Társadalmasítás

A döntéseket a lakosság részvételével kell meghozni. A közösen eltervezett tevékenységek a felelősségérzetten keresztül és a közvetlen sikerélmény kilátása által a célok teljesebb megvalósulásához vezetnek. A helyi ingyenes önkormányzati hírforrás működtetésének folyamatossága biztosítandó, továbbá uniós szándékok szerint támogatandó az info-kommunikációs technikák beépülése a tájékoztatás, tervezés, előkészítés, létrehozás, megosztás és értékelés folyamataiba. A társadalom „becsatornázottsága” a 21. század egyik legnagyobb erőforrása.

3. CÉLOK

Csengele elérendő jövőképe, a településfejlesztési elvek, valamint a község előtt álló kihívások alapján hosszútávlatú átfogó célok jelölhetők ki, melyek megmutatják, hogyan lehet a jövőkép elérése érdekében a település meglévő belső erősségeire támaszkodni, gyengeségeit ellensúlyozni, a külső veszélyek fenyegetését enyhíteni és a kívülről érkező lehetőségeket kihasználni.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

3.1 Településfejlesztés átfogó hosszútávlatú célkitűzései

Településünk 10-15 éves távlatú jövőképének eléréséhez a következő hosszútávlatú átfogó célok megvalósításán keresztül vezet el az út:

1. Átfogó célkitűzés

Vállalkozásra és újításra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztése

Alkotó együttműködés	A népességfogyás megállításához, az egészséges szemléletű, erős helyi közösség megtartásához építő eszmecsere, rendszeres érdekegyeztetés, egymás nézeteinek tiszteletben tartása, az együtt meghozott döntések elfogadása szükséges. A társadalom fejlesztése tehát elsődleges fontosságú a célok sorában.
Kreatív község	Az új dolgokra nyitott, kreatív szemléletű emberek könnyebben megtalálják az optimális megoldásokat a felmerülő problémákra és eredményesebbek a megvalósítás során. A kreativitás fejleszthető.
Élő tapasztalat	A vállalkozókészség és egészséges munkakedv szintén tanulható, de főleg példaadással „terjeszthető”. Korunk kiber-világában, információ-áradatában különösen hasznos a nemzedékek különböző lényegű tudásának összevetése, a közvetlen tapasztalatátadás és a személyes támogatás.
Közös problémák, közös megoldások	Az együttműködés a gazdasági életben is hatékony lehet, de az élet bármely más területén is erős lehet kovácsolni abból, ha a hasonló problémával vagy célért küszködők megosztják tapasztalataikat, koordinálják megoldásaikat. A távoli kapcsolatok is tanulságosak (pl. testvértelepülésekkel).

2. Átfogó célkitűzés

Klímváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés

Homokháti praktikák	Nagyrészt a Homokhátsághoz tartozik Csengele, ezért a tájegységre szabott, a fenntarthatóság jegyében születő programokhoz, mint a vízvisszatartás, öntözés, jóléti vízhasználat, tanyai kultúra megújítása, homoki művelési és terményfeldolgozási technikák újraélesztése, önfenntartó gazdálkodás, lovassport, tanyai turisztika fejlesztése, kapcsolódni tud.
Tudományt a gazdálkodásba	A homoki kertészetek, a szőlő- és gyümölcsstermesztés és -feldolgozás, valamint az állattartás terén a szegedi kutatókkal karöltve érdemes bevetni a tudományos módszereket a gazdaságba.
Piackutatás	Mind az iparban, mind a mezőgazdaságban és szolgáltatásokban érdemes felkutatni és megcélozni a le nem fedett piaci szegmenseket.
Gazdasági terület alapítás	A település fogadókész kell, hogy legyen a gazdaság bővülésére, hiszen önmagában a legerősebb helyi társadalom sem képes csodákra, csak a gazdaság motorjával felvértezve tudja fogadni a XXI. század kihívásait.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

Vonzó környezet	A rendezett közterületek, telkek, a műszakilag korrekt alépítmények, utak, elektronikus rendszerek minimum-feltételt jelentenek egy vonzó lakó- vagy gazdasági környezethez, mégis sokszor nehéz a megvalósításuk, elsősorban források hiányában. A lakosság és a vállalkozások nem várják el, hogy az önkormányzat egyedül viselje a terheket, a szervezésben való segítségnyújtás, a felek közötti egyeztetés azonban elvárható a helyi képviselőktől.
Helyi piac & helyi érték	Az előkészített iparterületekre egymással is együttműködő vállalkozások települhetnek be. A szűkebb és tágabb térség piaci igényeit egyre nagyobb részben lefedheti a helyi termelés. Bővíthet a település értéktára.
Lobby	Csengelének érdemes partnereket szerezni a saját erőből meg nem valósítható infrastruktúra-fejlesztési elképzeléseihez (vízgazdálkodás, közlekedés, közművek), megtalálva az érintett település-társakat, vállalkozói csoportokat, civil erőket.

3. Átfogó célkitűzés

Stabil és alkalmazkodó intézmények, pezsgő közösségi terek

A mérce beállítása	A község intézményeinek célszerű a 2000 fős lakosságszámra optimálisan berendezkedni. Elvárás, hogy megmaradjon a 8 osztályos általános iskolai, óvodai, bölcsődei ellátás, közművelődési és egészségügyi alapellátás és bővíljön a szociális ellátás, elsősorban az időskorúak számára. Az intézmények szakszerűen, összehangoltan, gondoskodóan működjenek, nyitottak legyenek a párbeszédre, rugalmasan alkalmazkodjanak a lakosság helyzetének és igényeinek változásához.
Gondoskodó hivatal	Az e-ügyintézés ugyan nagy előre lépés, de nem helyettesítheti a személyes találkozást az ügyintézővel a hivatalban, vagy akár azon kívül, ami egy faluban könnyen előfordul és megkönnyíti az itt élők dolgát. A hivatal készséges, előzékeny, megoldást kereső hozzáállása segít érzelmi kötődést kialakítani a településsel.
Nem lehet megunni	Falun élve hiányozhat a lakosságnak a városi nyüzsgés – Csengele ma sem unalmas, de „még rátehet egy lapáttal”. Kis ráfordítással és sok ötlettel megoldható, hogy mindig legyen valami érdekes, újszerű a faluban.

3.2 Részcélok

Az átfogó célok kezelhetősége érdekében jobban körvonalazott részcélok állapíthatók meg, melyek már – jellegüktől függően – csoportokhoz, területekhez is köthetők.

Csengele településfejlesztésének rész céljai az átfogó célokon belül:

3.2.1 Vállalkozásra és újításra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztése

Politika helyett eszmecsere	Otthon akkor érzi magát bárki, ha körülményeit kedvére formálhatja: a közösség energiáit az általa igazán fontosnak tartott célokra érdemes fordítani. Ennek a koncepciónak a megalkotása is eszköz a közös platform létrehozására. A kötetlen találkozási formák a legalkalmasabbak az együtt gondolkodásra. Csengele népességszáma az a nagyságrend, amelyen belül még mindenki mindenkit ismerhet.
-----------------------------	---

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

Kérdések és válaszok	Az önkormányzati fejlesztési tevékenység tervezése a lakosság bevonásával, interaktív módszerrel, a megvalósítás és értékelés szintén társadalmi részvétellel történjen, ezáltal az „ön-kormányzás” igazi elve érvényesülhet. Az érdeklődés felébresztése mások tevékenysége és közös ügyeink iránt innovációs erőt jelent. Az érvelés képessége jobban kifejlődhet, a diskurzus tartalmasabb lehet. A társadalom könnyebben felismeri saját problémáit és rugalmasabban megtalálja az alkalmas válaszokat. Mások meghallgatása toleránsabbá tesz.
Témák párosítása	Szokatlanak tűnő megközelítések kreatív ötleteket indíthatnak el: természetvédelem és gazdaság (pl. idegenforgalom), természetvédelem és művészetek (pl. alkotótábor), természetvédelem és egészségügy (népigógyászati praktikák, növényismereti kör, idősek terápiás növénygyűjtése, kertészkedése), oktatás és gazdaság (pl. nyári nyelvi tábor, biodinamikus iskolai kert), hitélet és gazdaság (zarándok-turizmus), örökségvédelem és gazdaság (védett épületek örökbe fogadása vállalkozások által) és a sor folytatható...
Sportélet	A település sportélete a helyi energiák egyik keletkezési helye. A rendszeres sportolás számtalan haszna nyilvánvaló, többek között közösségformáló erő. Az egyesületi sportot kiegészítve a szabadtéri és természeti környezetben folytatható formák támogatandók, mint a helyi attrakciókat felfűző kerékpáros-gyalogos tanösvény létrehozása, a megyék közötti lovastúra-útvonal és állomáshely fejlesztése, a záportavak partjának „mozgásba hozó” funkciókkal való megtöltése.
Generációk vállalása	Az idősek és fiatalok készségei egymást kiegészítik, egyik oldalon az erő, dinamika, modern ismeretek, időhiány, családi teendők, a másik oldalon a bölcsesség, felszabaduló idő, elengedett családi kötelemek, türelem. Ismeretség, szimpátia és bizalom kérdése, hogy megtalálják-e az utat egymáshoz a generációk kölcsönös előnyök érdekében.
Közösségi kommunikáció	Csengele meglévő kommunikációs felületei továbbra is maradjanak nyitottak a közösségi események, kérdések és problémák felvetése és megbeszélése előtt. Médiaiban, rendezvényeken, kiállításokon kapjanak nyilvánosságot és bátorítást a hagyománykövető tevékenységek, a művészi önkifejezés próbálkozásai. Váljanak ismertté a helyi társadalom számára élő tapasztalatul szolgáló és tágabb kitekintést biztosító csengelei életutak. A máshonnan Csengelére érkezőket, indíttatásukat, más szemmel a falura tekintő véleményüket ismerhessék meg a helybéliek közelebbről.
Hagyományápolás, művészeti tevékenység	Az egyéni és közösségi művészeti tevékenység teret enged az önkifejezésnek, értéktudat kialakításával lelki-szellemi egyensúlyt teremt. A népi kultúra ápolása a múlttal is összeköt. A fiatalok érdeklődésének felkeltése a helyi hagyományok iránt erősítheti kötődésüket a településhez.
Pályaorientáció	A továbbtanulás vagy szakmaválasztás előtt álló fiatalok jó, ha tudnak arról, hogy helyben milyen végzettségű munkavállalókra van épp szükség, milyen szakmákban látszik esélyesnek a helyi piacra épülő vállalkozás sikeres indítása.
Letelepedés	A felnövekvő generáció letelepedését érdemes támogatni. A népesség összetétele fiatalosabbá válik, az intézmények kihasználtsága biztosított marad, ha a családalapítás Csengelén valósul meg. A foghíjtelkek (bontás után üresen maradt, vagy eleve beépítetlen lakótelkek) megszerzése is indokolt lehet a kínálat biztosítására. A fecskéház meglévő intézménye nagyban támogatja a célkitűzést.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

3.2.2 Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés

Alkalmazkodás a klímaváltozáshoz komplex tájhasználattal	A Homokhátság speciális helyzetben van a klímaváltozásnak való kitettsége miatt. A szélsőségesebbé váló termelési feltételek a mezőgazdasági vállalkozókat próbára teszik. A kényszerből előny is kovácsolható, ha komplexebb szemlélettel keresnek a gazdák új utakat a célzott támogatások segítségével. A víz kulcstéma az egyre szárazabbá váló tájban, a helyes vízgazdálkodás tanulására, alkalmazására szükség van. A fenntartható energiagazdálkodás szintén fontos. A több lábbon állás (állattartás, növénytermesztés, termék-előállítás, mindez az érdeklődőknek élményként is „árusítva”) biztonságosabbá teszi a vállalkozást, növelheti a jövedelmezőséget.
Megújuló energia	Fel kell tárni a lehetőségeket a szolár-energia minél nagyobb mértékű kihasználására kommunális és ipari célokra. A mezőgazdaság energia-felhasználása biogáz-üzemekre és a termálvízre támaszkodhat.
Takarékos energiahasználat	Az energiafelhasználás csökkentése általános elvként követendő. Az intézményeket érintő felújítási munkálatok során lehetőleg minden esetben történjen meg a hőszigetelés és nyílászáró-csere, valamint a fűtési hálózat korszerűsítése.
K+F a földeken	A biotechnológiai tudás bevonásával megvalósulhat a növénytermesztés, állattartás és -tenyésztés felhalmozott elméleti és gyakorlati tudásainak kicserélése, próbája, hasznosítása.
Vállalkozások segítése kis ráfordítással	A vállalkozási formákról szóló tájékoztatás, a kapcsolódó jogszabályokban való eligazítás, az új egyéni vállalkozók köszöntése, az indulás üzleti teendőinek támogatása nem jelent nagy pénzügyi terhet a községnek, de jelentősége van egy-egy elstartoló vállalkozás életében. Az önfoglalkoztatók körének bővülése nagy előrelépés a népesség megtartásában és a település gazdasági fejlődésében egyaránt.
Marketing	Támogathatja a gazdaságfejlődést a rendszeres párbeszéd és a hatékony együttműködés az önkormányzat, a térség és a vállalkozók között, a közös marketing-elemek kidolgozása és alkalmazása. A turisztikai program-csomag kialakításkor az egymást kiegészítő, komplementer feladatmegosztásnak van jövője, ahol minden szereplő azt nyújtja, amire leginkább felkészült.
REL	Vannak tartalékok a helyi termelés és a helyi (térségi) piac egymásra találása terén. A rövid ellátási lánc (REL) mindkét félnek előnyös: a vevő közelről ismeri és ellenőrizheti az áru származását és alkalmazkodik az árutermelés az igényeihez; a termelő számára alig jelentkezik fuvar költség és biztosabban számolhat a mennyiségi és minőségi igényekkel. Egyszerű és jó megoldás a helyben megtermelt alapanyagok minél nagyobb arányú helyi feldolgozása és a sajátos helyi termékek kifejlesztése a nemrég megnyílt helyi piacra alapozva.
Értékek a településképpen	A település képéről szerzett első vagy mindennapos benyomás beivódik az emberbe, nagyban meghatározza a helyhez való viszonyát. Csengelén az intézmények és környezetük adják meg az alaphangot, de még hangulatosabbá és egyedibbé válhat a településképp a megmaradt régi értékes épületek felújításával. Az egykori tanyai iskolaépületek egész csokorral vannak Csengelén, e téren a község igazi kincsesbánya. Forrásokat találni a felújításra, vagy megfelelő vevőt és programot kerítve elősegíteni az értékmentést, mindez nehéz feladat elé állítja az önkormányzatot, de beavatkozás

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

hiányában eltűnnek a színről a község legjellemzőbb építészeti remekei, az itt élők múltjának kézzel fogható emlékei.

Beépíthető területek	A lakó- és a gazdasági területek kijelölése adjon teret az építési szándékoknak. Mezőgazdasági üzemi fejlesztésekre, barnamezős telephelyek hasznosítására nyíljon lehetőség. A külterületen a meglévő kedvező infrastruktúrák (transzformátor-állomás, mélyfúrású kút, országos közútról történő megközelítés) helyszíneinek gazdasági célú felhasználását támogassa az építési szabályzat. Legyenek „helyzetbe hozva” a tanyatelkek, igény szerint kialakíthatóak a gazdák kis üzemközpontokat.
Otthonteremtés	Az új otthonteremtés lehetőségét akkor is lehetővé kell tenni, ha a demográfia és a meglévő lakásállomány a mennyiségi növekedést egyébként nem teszi szükségessé. A családi ház építési kedvet megfelelő tájékoztatással, gördülékeny ügyintézással, ajándék facsémével és egyéb apró gesztussal támogatni lehet.
Zöld környezet	A klímaváltozással összefüggésben és településszerkezeti szempontból egyaránt jelentős hozadéka van a zöldfelületek fejlesztésének. A házikertek legtöbbször szépen rendezettek, az utcai zöldsávok, tájformáló fasorok kiültetésével teljessé válhat a kép. A külterületen az erdők, facsoportok töltenek be hasonló szerepet. Csengele központja térben szétválasztott, a Község ház és a Faluház körül alakult ki, fasorokkal, zöldfelületekkel, egységes burkolatokkal, az intézménykertek fejlesztésével összekapcsolhatók. A természetes jellegű növénytelepítéssel lehet legjobban illeszkedni a település adottságaihoz. A sportpálya mellé fásítás, sétány kívánkozik. Csengele lakosai fontosnak tartják a temető rendezettségét, amihez hozzátartozik a fásítás is.
Közlekedési infrastruktúra	Az M5 autópálya Csengelei pihenőhelye rejtett csomóponttá alakítását szorgalmazza községünk. A kapcsolat megteremtése révén kilométerek ezreit takarítja meg évente a célforgalom, a lakosság és a telephelyek járművei egyszerűen és gyorsan ki- és bejutnának az országos úthálózatra.
Kerékpáron Majsára	Hivatásforgalom támogatására kerékpárút kiépítését érdemes szorgalmazni a Kiskunmajsára vezető út mentén, más településekkel összefogva.
Autóbusszal Majsára	Szorgalmazni kell a Kiskunmajsával közvetlen kapcsolatot biztosító autóbuszjárat beállítását a szolgáltatónál.

3.2.3 Stabil és alkalmazkodó intézmények, nyüzsgő közösségi terek

Alapok a jó ellátáshoz	Az intézmény-hálózat jó színvonalának megtartása csökkenő népességszám mellett akkor lehetséges, ha működése kapacitás-hatékony, az üzemeltetés költségkímélő, az ellátó-helyek összehangoltak és a munkaerő felkészült. A bizalom is fontos tényező és külön költség nélkül megteremtődhet, ha az intézmény és használói között folyamatos párbeszéd zajlik az állapotokról, problémákról, megoldásokról. Itt jelentkezik a vidéki lét egyik előnye a városival szemben: a kérdések feltevése és a vélemények összevetése nem feltétlenül a hivatalos helyiségben, protokoll szerint zajlik, hanem spontán alkalmak során, informatív módon, közvetlenül. Az intézmények fenntarthatósága érdekében ütemezetten végre kell hajtani az épületek energiafelhasználást racionalizáló felújításait és korszerűsítéseit.
Informatika	Az intézmények informatikai fejlesztésével és hálózatba kapcsolásával segíthető és javítható az ellátás.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

Intézmények a gyermekekért	A bölcsődei gondozásban, az óvodai nevelésben és a közoktatásban a kialakított jó színvonal megőrzése, gyarapítása a cél. Továbbra is az életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó, a gyermekek természetes kíváncsiságára épülő, élményszerű tudásátadásra kell törekedni, felhasználva az egyre fejlettebb informatikai eszközöket, interaktív módszereket és élve a szabadban, támogató helyszínen történő foglalkoztatás lehetőségével.
Életre nevelés	A köznevelés a tanulók természetes érdeklődésére és sikerélményére alapozva hathatós felkészítést adhat az egyéni képességek érvényesülésére, kibontakoztatására, a helyi gazdaságba illeszthető vállalkozási tevékenységre, a kvalifikált távmunkára.
Jó példák ereje	A pedagógusok folyamatos továbbképzése, együttműködése, a kollegialitás légköre elengedhetetlen. A tanulásra motiváló módszerek beiktatásával az oktatás eredményessége növelhető. A nyelvi készségek fejlesztése hangsúlyozott fontosságú, anyanyelvi tanár alkalmazásával és egyéb módokon hatékonyságát növelni szükséges.
Felnőttképzés	A felnőttképzés lehetősége álljon nyitva a lakosság számára, hiszen az életen át tartó tanulás esélyt ad az önbecsülésre, rugalmas alkalmazkodásra, sikeres munkavállalásra.
Közművelődés	A közművelődés intézményes színtereire (Faluház, Könyvtár, Ifjúsági tábor. Csengele-ház, iskola) fokozott felelősség nehezedik a hagyományos értékek megőrzésében, a helyi identitástudat megőrzésében.
Gondoskodó önkormányzat	A szociális háló a kötelező ellátáson túl továbbra is kiterjed a gondoskodás egyéb, helyben már kialakult formáira a rászorultak számára és igényeihez alkalmazkodva. A nagy külterületi népességi arány miatt a mobilitás kulcsszó az ellátásban (eljutás, eljuttatás). Bővíthet is az ellátás, ha megvalósíthatósági és fenntarthatósági tanulmány alátámasztja a biztonságos létesítést és működést. Megnyugtató volna a helyi családoknak, ha elesett idős hozzátartozójuk, aki kórházi ellátásra még nem szorul, de nem tudja ellátni magát, helyben kapna elhelyezést és szakszerű gondozást, nem szűnne meg vele a napi kapcsolat és ő sem szakad ki a megszokott közösségből.
Egészségügy, szociális ellátása	Az egészségházban az alapszolgáltatások megtartása mellett, akár vállalkozási alapon, bizonyos járóbeteg és egyéb szakszolgáltatások (gyermekorvos, fogorvos, eseti szűrővizsgálatok, tanácsadás) elérése, akár vállalkozási alapon, praxisközösségben, megcélozható, az egészségügyi ellátáshoz kapcsolódóan az állandó nyitvatartású gyógyszertári ellátást is meg kell őrizni.
Állandó találkozási pontok	Csengele jelenleg is számos intézményében lehetővé teszi a lakosok találkozását, ezt a lehetőséget még tovább lehet gondolni. Cél az, hogy a hiányzó láncszemek (például internet-café a fiataloknak) pótlódjanak, valami mindig történjen a délutáni-koraesti órákban, amikor általában ráérnek az emberek. A Községház, a Faluház, a Csengele-ház, az Ifjúsági tábor, az – egyelőre hiányzó – iskolai sportcsarnok közül valamelyik épp nyújtson programot, vagy egyszerűen legyenek nyitva kapui.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

3.3 A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó és a részcélok kapcsolata

Csengele településfejlesztési koncepciójának fő eleme a 2033-ig ívelő jövőkép, amely a jelenlegi adottságokból kiindulva a várható tendenciákra alapozva fogalmazza meg az előrevetített, elérni kívánt állapotot.

Az átfogó célok a jövőképet három aspektusban tárják elénk a prioritásokat figyelembe véve. A jövőkép és az átfogó célok megvalósulásának útját mutatják meg a részcélok, kijelölve a legfontosabb sarokköveket, melyekre a település fejlesztési stratégiáját érdemes alapozni. Összehangolt rendszerük mind a fizikai, mind a társadalmi-szellemi szférát felöleli.

A fejlesztések megvalósítását végig kell, hogy kísérje a fejlesztési alapelvek betartása, melyek horizontális jellegű elvárások napjaink településfejlesztési tevékenységében.

4. A JÖVŐKÉP ÉS AZ ÁTFOGÓ CÉLOK ÖSSZHANGJA A MAGASABB SZINTŰ KONCEPCIÓKKAL

4.1 A jövőkép és az átfogó célok összhangja az Országos Területfejlesztési Koncepcióval

Az Országgyűlés 1/2014. (I.3.) Ogy. határozata mellékleteként fogadta el a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepciót (OFTK), mely az ország hosszú távú jövőképét, a fejlesztéspolitikai célokat és elveket határozza meg. A jövőkép eléréséhez négy hosszú távú (2030-ig szóló) átfogó fejlesztési célt és tizenhárom specifikus célt határoz meg. Csengele jövőképe és hosszú távlatú átfogó céljai illeszkednek az ország fejlesztési koncepciójához.

Az OFTK kiemelten kezeli a vidéki térségek, települések sajátos vidéki értékeit megőrző, azokra épülő fejlesztését, népességmegtartó erejük képességük erősödését. Lényeges elem a mezőgazdaság, feldolgozóipar fejlesztése, a foglalkoztatás növelése, a helyi termelések helyzetbe hozása. Csengele is törekszik elérni az országos célokat, melyek a koncepció részcéljaiban visszaköszönnek.

A településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott részcélok illeszkedését az OFTK specifikus (hét szakpolitikai és hat területi) céljaihoz táblázattal mutatjuk be.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

A településfejlesztési koncepció átfogó céljainak illeszkedése az OFTK specifikus céljaihoz

Országos Területfejlesztési Koncepció szakpolitikai céljai	Csengele Község Településfejlesztési Koncepció kapcsolódó átfogó céljai
Versenyképes, innovatív gazdaság	Vállalkozásra és újításra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztés. Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés.
Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	Vállalkozásra és újításra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztés. Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés. Stabil és alkalmazkodó intézmények, nyüzsgő közösségi terek.
Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás	Vállalkozásra és újításra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztés. Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés. Stabil és alkalmazkodó intézmények, nyüzsgő közösségi terek.
Kreatív tudástársadalom, piacképes térségek, K+F+I	Vállalkozásra és újításra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztés. Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés. Stabil és alkalmazkodó intézmények, nyüzsgő közösségi terek.
Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom	Vállalkozásra és újításra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztés. Stabil és alkalmazkodó intézmények, nyüzsgő közösségi terek. Vállalkozásra és újításra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztés.
Jó állam, szolgáltató állam és biztonság	-
Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntart-ható használata és környezetünk védelme	Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés. Rendezett küllemű és infrastruktúrájú településközpont, lakó- és gazdasági környezet, idegenforgalmi tér fejlesztése
Országos Területfejlesztési Koncepció területi céljai	Csengele Község Településfejlesztési Koncepció kapcsolódó átfogó céljai
Az ország makroregionális szerepének erősítése	-
A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat	-
Vidéki térségek népességeltartó képességének növelés	Vállalkozásra és újításra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztés. Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés. Stabil és alkalmazkodó intézmények, nyüzsgő közösségi terek.
Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés.
Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés	Vállalkozásra és újításra kész, fiatalos, együtt munkálkodó helyi közösség fejlesztés. Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés.
Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása	Klímaváltozásra reagáló komplex tájhasznosítás, lakó- és gazdasági környezet fejlesztés, infrastruktúra-építés. Stabil és alkalmazkodó intézmények, nyüzsgő közösségi terek.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

4.2 A jövőkép és az átfogó célok összhangja Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójával

A megye jövőképe mindenekelőtt a tudásgazdaságra és az innovációra, különösen a *megye gazdaságának kulcselemeire, az agrárium és az élelmiszeripar* tudásháttérét szolgáló biotechnológiára és szabadalmakra, valamint az *alternatív energiaforrásokhoz* kapcsolódó kutatásokra, technológiai fejlesztésekre koncentrál. A szándékok szerint a megye a megújuló energetika területén közép-kelet-európai nagyhatalommá fejlődik *különösen a geotermális és napenergetikai vertikum és az arra épülő kertészet vonatkozásában*. Mindkét említett kulcselemhez kapcsolódhat Csengele község.

Az ezredfordulót követően jelentkező kedvezőtlen klímafolyamatok tanulságát leszűrve a Koncepció komplex, több ágazatot (vízügy, agrár, vidék, szociális, közlekedési, foglalkoztatási stb.) is érintő feladatként tekint a *Homokhátság és a Tisza-térség problematikáját*, kiemelten a klímaváltozásra való felkészülést. 2030-ra szeretné a megye elérni, Csengele környékét érintően a Homokhátság problémáira válaszként, hogy *Kistelek-Mórahalom várostérsége megerősödjön, és felépüljön egy, a korszerű technológiák (IKT, megújuló energia, gépészeti, monitoring, feldolgozóipari) lehetőségeit hasznosítani képes komplex, differenciált innovatív tájgazdálkodási rendszer*. A fejlesztés eredményeként az elvándorlási dinamika mérséklődik, a tartós foglalkoztatás és a táj jövedelemtermelő képességének mérsékelte, de tartós növekedése beindul, a táj változatosabbá, vonzóbbá válik, a helyi gazdák az IKT eszközök használatában jártasságot szerezve szerepet tudnak vállalni a vízviszatarató rendszerek működtetésében.

Jellegükből fakadóan a horizontális célok is általánosan érintik a megye településeit, így Csengelet is, ilyen egyebek között az esélyegyenlőség, a köz- és környezetbiztonság, a helyi közösségek fejlesztése, mint folyamatos és minden fejlesztési lépést átható elvárás.

A CsmTFK átfogó és tematikus céljaihoz Csengele Településfejlesztési Koncepciójának átfogó céljai számos szálon illeszkednek.

5. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

5.1 A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

Jelen Konceptió a megalapozó vizsgálatokra támaszkodik, amely egyben az új Településrendezési eszközöket is előkészítette. A vizsgálatok friss adatokra – leginkább a 2011. évi népszámlálásra, az önkormányzat adatszolgáltatására, dokumentumaira, országos KSH és TelR statisztikákra és a helyi interjúk tapasztalataira – támaszkodva feltárták a társadalmi, gazdasági és környezeti helyzetet és a műszaki infrastruktúrát.

Csengele népessége hosszútávon 2000 fő körül tervezendő. A népesség összetételét tekintve – a legkedvezőbb forgatókönyv mellett is – előregedő tendenciát kell feltételezni, amelyre az intézményhálózat szintjén fel kell készülni. Pozitív diszkriminációval kezelendő társadalmi réteg a fiatal korosztály, különösen a fiatal családok.

A helyi társadalom belső ereje és a civil szféra aktivitása támaszt és kontrollt jelent a helyes stratégiai döntések meghozatalában, ezért a prioritások és közösségi érdekeke mentén vezetett, bizalomra épülő párbeszéd eszközével élni kell a fejlesztések folyamán.

A Homokhátság településeinek családjához tartozva szinergikus kapcsolatépítésre kell törekedni és megkeresni a komplementer fejlesztési lehetőségeket.

A község gazdaságának bázisaként tevékenykedő vállalkozásokat a fejlesztés motorjaként, vezetőiket az önkormányzat legfőbb partnereiként szükséges kezelni. Törekedni kell a vállalkozásokat erősítő és gyarapító beavatkozásokra.

A környezet jelenlegi állapotát (2018.) fenntartandó, javítandó kiindulási helyzetnek kell tekinteni, a minőségromlással járó változások kerülendőek, vagy egyidejűleg állapot-kiegyensúlyozó intézkedésekről kell gondoskodni.

5.2 A meghatározott területigényes elemek alapján javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a területfelhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

Közlekedés

Csengele közlekedésének alakítása során a helyi gazdaságot támogató, az országos hálózatok elérését javító, a többi érintett településsel összehangolt hálózati fejlesztésekre kell törekedni az alábbi elvek mentén:

- Az M5 autópálya pihenőhely rejtett csomóponttá alakítását szorgalmazni szükséges.
- Az 54121 jelű összekötő út mellett hivatásforgalmi kerékpárút nyomvonalát kell biztosítani Kiskunmajsja irányába.
- El kell érni, hogy Kiskunmajsára átszállás nélkül is le lehessen jutni közszolgáltatási autóbuszjáratokkal.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

- A Pántlika út (5421 jelű összekötő út) tulajdonviszonyait rendezni szükséges.
- Törekedni kell arra, hogy a településen áthaladó országos utak belterületi szakaszain a kerékpáros és gyalogos közlekedési irányokkal való összefonódás és keresztezés miatti balesetveszély csökkenjen.

Közműhálózatok

A község beépült és beépítésre szánt területein a csapadékvíz-hálózatot szükség szerint ki kell építeni gravitációs vagy szikkasztó jelleggel. A belterületi csapadékvíz-elvezető, - elhelyező rendszer elemeinek megfelelő műszaki állapotát továbbra is folyamatos karbantartással, rendszeres felülvizsgálattal és szükség szerinti rekonstrukcióval kell biztosítani.

A lehulló csapadékvizeket záportavakkal érdemes helyben tartani és hasznosítani. A külterületen keletkező csapadékvizek befogadóba vezetése helyett inkább a csapadékvizekkel történő helyes gazdálkodás célozandó meg (ciszternák, záportavak szorgalmazása).

Ösztönözni kell a mezőgazdasági területek öntözéses művelését.

A lakó- és gazdasági bővítési területet a kiépített közműhálózatokba be kell kapcsolni.

Az ivóvízhálózat elavult vezetékeit le kell cserélni a szolgáltatóval karöltve.

A szennyvizek biztonságos elhelyezése érdekében források után kell nézni a megtervezett tisztítótelep és csatornahálózat megvalósítására. Egyéb megoldásokat is kutatni érdemes, ha megbizonyosodik, hogy csak alternatíva jöhet szóba.

Az energiaközművek rugalmas alkalmazkodása kívánatos a felmerülő igényekhez, figyelembe véve az alternatív-energia források minél nagyobb mértékű bevonását a rendszerekbe. Az energiateljesítmény tekintetében a takarékosagra kell törekedni az épületek hatékonyabb hőtechnikája és alacsony energiaigényű berendezések alkalmazása révén.

A település elektronikus hírközlési hálózatait az info-kommunikációs technológia térnyerését figyelembe véve kell tervezni.

Területfelhasználás

A község közigazgatási területén a mezőgazdaság elsődlegességét kell biztosítani. Az erdők – lényegesen kisebb eltartóképességüket figyelembe véve – csak szerény mértékben növekedjenek, elsősorban a szántóterületek szél elleni megóvására (erdősávok). Az országos ökológiai hálózat elemei a természetvédelmi szempontok prioritásával kezelendők a Településrendezési eszközökben. A mezőgazdasági majorok a település gazdasági életének fontos helyszínei, ezért – a többi művelésből kivont földrészlettel egyetemben – legyen biztosítva a tényleges használatuk folytatásához szükséges építési lehetőség. Az önkormányzat által kijelölhető új major-terület kijelölésére is szükség van. A kevés megmaradt vagy telepített gyümölcsös, szőlő és kert területfoltjai élvezzenek építészeti előnyöket.

A belterületen a lakóterület kismértékű kiegészítése mellett a meglévő beépítés kiegyensúlyozott, környezetminőségben egyre igényesebb fejlődése biztosítandó. A belterület és az autópálya közötti útszakasz (bekötőút) mentén gazdaságfejlesztésre érdemes berendezkedni.

Csengele <3 ... ahol mindannyian otthon vagyunk!

Zöldfelületi rendszer

A természetes környezet megtartására általánosságban hangsúlyt kell fektetni és a zöldfelületek fejlesztése során is elsődlegesen a környező táji-, természeti környezetben előforduló, honos vagy honosodott fákat kell telepíteni, csak másodlagosan célszerű azoknak a fajoknak az alkalmazása, amelyek bár idegenek, de igényeikben az adott helyen megfelelően fejlődnek és megjelenésük a környezettel harmonikus egységet képez.

A jelentősebb építési programok lehetőleg zöldfelület-fejlesztéssel karöltve valósuljanak meg. Nyerjenek nagyobb teret a szabadidő-eltöltés aktív formái, a séta, sport, játék, a közösségi események és a záportavak melletti kikapcsolódás. Pótlódjon a hiányos fasor-hálózat, amely a zöldfelületi hálózatot egységbe fogja.

5.3 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

Csengele Község 2017-ben elkészítette Településképi Arculati Kézikönyvét és Településképi rendeletét, utóbbinak mellékletében megtalálhatók az egyes védett épületek részletes értékelőlapjai. Mindkét dokumentum számba veszi a régészeti és építészeti értékeket. Az új, 2018. évi Településrendezési eszközökhöz és jelen Koncepcióhoz régészeti örökségvédelmi hatástanulmány készült. A Településrendezési eszközök a hatástanulmány és az országos örökségvédelmi nyilvántartás 2017 évi adatai szerint ábrázolja a lelőhelyeket.

A településfejlesztési beavatkozásokkal el kell kerülni a lelőhelyeket és védőzónájukat.

Csengele épített környezetének legszámottevőbb értékei az egykori tanyasi iskolarendszer nagy számban megmaradt épületei. Eredeti állapotukban való megőrzésükhöz a tulajdonosok felelős hozzáállásán túl a helyi közösség segítsége is szükséges.